

רפת קרית

בדור האחרון, גדל בהדרגה, מספר הרפתות השיתופיות בכל רחבי הארץ. בהתאם למדיניות הממשלה. עם הרפורמה ברפת החלב, נוצרו שותפויות רבות בין רפתות קבוציות, אך אף אחת, לא פרשה מהענף.

רפת קרית ענבים היא הראשונה שהודיעה על רצונה לפדות את המכסה ולצאת לחלוטין מרפת החלב וכך לסגור מעגל של כ-80 שנות ייצור חלב בקבוצה.

למצוא את המקורות להשתלבות קרית ענבים במפת ייצור החלב בארץ ישראל, שם מצאנו מסמך מרתק של החבר. לביטוב שהתפרסם בעתון השדה ז' בשנת 1927.

"הרבה נבואות רעות נבאו לרפת בקרית ענבים, אך הנבואות האלו לא נתקיימו, משק הבנוי על הרים וסלעים, חוסר הספקה טבעית, הכל נקנה בטבין ותקילין, ירק אין והחל משנת

ההודעה על פרישת רפת קרית ענבים מהענף צבטה מאוד לכולנו, כי הרי רפת זו נחשבה, מאז ומתמיד, לאחת הרפתות הטובות והמקצועיות ביותר בארץ ישראל, סיפקה חלב לירושלים, בעתות שקט וברעמי מלחמה ויש לה מקום של כבוד בהסטוריה של גידול הבקר וייצור החלב בישראל. יצאנו לשלמה דורי בארכיון הרפת ביפעת,

מיכה שפירא במכונת חליבה ניידת בשנות ה-50

ענבים

"משק הבקר והחלב"

התאחדות מגדלי הבקר בארץ ישראל – המחלקה לבקרת חלב
 דין וחשבון לשנת תרצ"ח 38-1937

טבלה 1 - תנובת החלב והשומן הממוצעת בשנת תרצ"ח לפי המשקים

המשק	פרות בממוצע	חלב ק"ג	שומן ק"ג	שומן %	ימי חליבה
קבוצת קרית ענבים	138.2	5165	177.7	3.44	207
קבוצת גבע	75.2	4452	173.2	3.89	312
משק אשדות יעקב	80.0	4583	165.9	3.52	301
קבוצת גבת	63.3	4045	148.8	3.68	286
קבוץ עין שמר	20.0	4098	147.5	3.60	275
קבוצת כנרת	84.6	4159	146.8	3.73	302
ממוצע תרצ"ח	2341.5	3734	134.9	3.62	294
ממוצע תרצ"ד	1029.0	3960	146.1	3.69	294

תרפ"ג הכזיב גם המעין את מימיו, ומים במשורה ישתו שם. חוץ מפגעי הטבע עברה הרפת גם את כל הפגעים שמדי אדם באו לה: בנין הרפת וקניית הפרות, קרית ענבים היתה חלוצת הרפתים המודרניות, וברפתה נעשו כל מיני ניסיונות שהצליחו ושלא הצליחו. קרית ענבים היתה גם חלוצה לקניית פרות מהחוץ, רפתי בן שמן, דגניה וכו' יסודן גם כן בקניות חוץ, אך שם קנו מספר פרות וחסל, הגזע השביח במשך הרבה שנים מתוך גדול הדרגתי, ומספר הפרות גדל באופן טבעי: לא כן בקרית ענבים, הפרות הדמשקאיות אינן מתאקלמות משום מה שם, וכל הקניות של פרות בודדות דמשקאיות לא הצליחו.

קניות ביפו ובפתח תקוה, בשרונה ושוב ביפו, עם מומחים ובלי מומחים, כל מיני פרות, עד אשר גמל הצרך לקנות קניה מרוכזת של פרות מחו"ל. הביאו בתרפ"ד 10 פרות מהולנד, המומחה שנסע להביא את הפרות מצא

בה עולה ביוקר יש צורך להביא פרות דוקא מיוחסות, ובנוגע למבכירות התברר שהאחוז של הבלתי מוצלחות ביניהן גדול יותר, מאשר בפרות שמביאים אחרי ההמלטה השניה ואפילו השלישית. בתרפ"ד הביאו עוד הפעם 10 פרות מהולנד ועוד הפעם רובן מבכירות. רק בתרפ"ה הביאו 3 פרות שהיו כבר לאחר ההמלטה השניה והשלישית, ובתרפ"ו הוציאו לפועל קניה של 9 פרות אוסט-פריזיות במחיר של מאה לירות כל פרה.

מכל ההמלטות שבתרפ"ו השארנו לגדול 9 עגלות וקבענו דרגה הרבה יותר גבוהה לגדול, זאת אומרת שמשאירים לגדול רק מאותן הפרות שתנובתן היא מ-4000 ליטרים ומעלה, וכל העגלות הנולדות מאמהות שתנובתן היא למטה מזה נמכרות למשקים אחרים. במשך השנתיים האלו נמכרו יותר מ-20 עגלות למשקים שונים בארץ.

5 שנים של קיום הרפת זהו זמן קצר יותר מדי, בכדי להוציא מסקנות מסוימות, בכ"ז ישנן מסקנות אחדות שהן בעצמן בולטות מתוך התפתחותה של הרפת ואלו הן:

א. רפת קרית ענבים יכלה לשמש מקום לגדול עגלות משובחות, שלא רק לצרכי המשק עצמו, אלא גם לצרכי משקים אחרים.

ב. הפרה ההולנדית קנתה לה זכות אזרח

שלמשק כזה, שאין לו ירק משלו, אין צורך להביא דוקא את הפרות המשובחות ביותר, וכדי שפרוצס ההתאקלמות יעבור עליהן יותר בנקל הביאו דוקא מבכירות. לאחר מכן התברר ששתי ההנחות אינן נכונות: לרפת שההספקה

רפת במדרון - שנות ה-70

טבלה 2 - רשימת הפרות שהניבו בשנת תרצ"ח יותר מ 6000 ק"ג חלב

שם הפרה	בעל הפרה	הגיל	חלב ק"ג	שומן ק"ג	שומן %	חליבה ימים
1 ברתה ג	קרית ענבים	5	8133	270.0	3.33	281
2 שפע	קרית ענבים	7	8058	222.4	2.76	294
3 מזל	גבע		7566	242.6	3.21	305
4 שלומית	קרית ענבים	7	7483	228.0	3.05	291
5 פזיזה	קרית ענבים	8	7424	248.4	3.35	304
6 נעימה ג	קרית ענבים	8	7356	237.2	3.22	282
7 תמר	דגניה ב	5	7093	242.6	3.42	365
8 מאירה	אשדות יעק	5	7071	241.0	3.40	281
9 יעל	קרית ענבים	5	6937	184.2	2.65	312

חספורי שלמה דורי

כלכלתו של קבוצת קרית ענבים, התבססה כמעט כולה על הרפת בה עבדו ארבעה חברים בולטים: צבי רייכשטיין, יופן, יוסף ישראלי ולביטוב, כל המשק הסתובב סביב הרפת.

בשנות ה-40 המאוחרות פורצת מגיפה קשה ברפת: הפלות, עקרות וירידה חדה בחלב. מופיעה ועדה מקצועית ארצית ביוזמתו של המזכיר אפרים שמאראגד שבה היו גם יעקב עצמון, ד"ר פרוינד, מנחם שטורמן ורענן וולקני. אחרי בדיקת הממצאים פסקו שהסיבה לכך היא שיטת ההזנה, בניגוד לדעתו של רענן וולקני שגרס שהבעיה היא רפואית, עם גורם מידבק כלשהו. אחרי הפסיקה התמוטט צבי לחלוטין והיה שבר כלי בהרגישו אחראי עקרי לפגיעה בפרנסת הקבוצה.

לימים, כמה המדינה ונתן איילון מונה על ידי ציזלינג לאחראי על מחלקת הרבייה במכון הוטרנרי והוא מגלה בקרית ענבים ויבריופטוס - חיידק שגורם להפלות ומועבר על ידי הרבעה טבעית.

כשהייתי מזכיר ההתאחדות, נזכרתי בפרשה ובקשתי מחיים עפרוני העורך, לכתוב על הנושא ב"משק הבקר והחלב", הסתבר שרענן וולקני היה היחיד שצדק וצבי לא אשם כלל בשיטת הזנה שלו, שהתבססה בעקר על מזון מרוכז.

לאחר המאמר שהתפרסם ב-1971, קבלתי טלפון תודה ממזכיר קרית ענבים שהצלנו אדם בקבוצה.

גמורה בסביבות ירושלים: הגדול המקומי

אינו נופל בכמותו מפרות חו"ל.

על תחנת הנסיונות להתעניין ברפת הזו, לתת לה את העזרה המכסימלית, ביחוד בכל מה שנוגע לגדול, וכן ע"י הכנסת פר משובח מחו"ל, המשק יכול וצריך לתת מקום ללמוד ולהכשרה ברפת כזאת לחברים אחדים של המשקים הצעירים.

בקורת חלב, כבר היתה בארץ ישראל וגם תיעוד נאות וכך מופיעות הטבלאות ההשוואתיות בעדרי ארץ ישראל ואין בהן ספק על מקומה המכובד של רפת קרית ענבים. 25 פרות מתוך 45 הפרות המצטיינות הראשונות בעדר הארץ ישראלי, שייכות לקבוצת קרית ענבים.

בימים אלה נסגר מעגל ורפת קרית ענבים, עם הישגיה הנפלאים לאורך שנות דור, סוגרת שעריה לתמיד. ■

צוות שנות האלמים שנופל בגורלו לבצע את הסגירה